

Asia: VN/28373/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää mahdollisuudesta lausunto terveydenhuoltolain muutosesityksestä

Taustaa ja yleistä Kela-korvauksista

Pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaus perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta uuden Kela-korvausmallin avulla on kannatettava. Lausunnolla olevan esityksen pohjalta syntyy kuitenkin vain välivaiheen ratkaisu. LPY kannustaa hallitusta ja sosiaali- ja terveysministeriötä aloittamaan asetetut tavoitteet saavuttavan uuden Kela-korvausmallin valmistelu pikaisesti.

Sairausvakuutuslain mukaisia sairaanhoidon korvauksia (Kela-korvauksia) korotettiin edellisen kerran ennen vuoden 2024 alusta toteutettua korotusta vuonna 1989. Korvauksia on leikattu useita kertoja, erityisesti 2000-luvulla. Tämä on johtanut siihen, että korvaustaso on melko vaatimaton voimassa olevan korotuksen jälkeenkin. Nykyisillä korvaustasoilla ei pystytä toteuttamaan sairausvakuutuslain alkuperäisiä tavoitteita.

LPY:n mielestä vuoden 2024 alusta voimassa ollut hoidon Kela-korvausten taso ei mahdollista kovinkaan suurta asiakassiirtymää hyvinvointialueiden palveluista yksityiselle sektorille. Yhdistys muistuttaa, että esimerkiksi erikoislääkärin 20 minuutin vastaanoton hinnasta jää Kela-korvauksen korotuksen jälkeenkin potilaan itse maksettavaksi 50–70 prosenttia, joka on huomattavasti enemmän kuin julkisen sektorin vastaavasta palvelusta perimä asiakasmaksu. Kor-vaustaksojen

korotus saattaa jonkin verran kannustaa potilaita hakeutumaan yksityiselle palveluntuottajalle, mutta todennäköisesti ei riittävästi hoitojonojen merkittävän purkautumisen kannalta.

On kohtuutonta odottaa, että vuosittaisella noin 200 miljoonan panostuksella hoidon Kela-korvauksiin voidaan merkittävästi korjata hyvinvointialueiden 7 miljardia maksavan perusterveydenhuollon ongelmia. Jos perusterveydenhuollon saatavuuden parantamista ja hoitojonojen lyhentämistä tavoitellaan Kela-korvausten avulla, tulee kyseisten korvausten korottamiseen vuosittain kohdennettavaa rahamäärää kasvattaa huomattavasti.

Portinvartijuudesta aiheutuu palveluiden hukkakäyttöä

LPY:n mielestä sairausvakuutuslain muutosesitys, jonka mukaan sairaanhoitokorvausten saamista yksityiseltä sektorilta hankitusta erikoislääkärin hoidosta rajoitetaan asettamalla korvauksen ehdoksi yleislääkärin lähete, on erikoinen ja sote-uudistuksen tavoitteiden vastainen. Yhdistys ihmettelee, mihin tällä niin sanotulla yleislääkärin portinvartijuudella pyritään.

Toteutuessaan esitys johtaa siihen, että osa kansalaisista ei hae yleislääkärin lähetettä, vaan hakeutuu suoraan tarvitsemalleen erikoislääkärille ja menettää Kela-korvauksen kokonaan. Osa taas hakeutuu julkisen terveydenhuollon piiriin saadakseen sieltä lähetteen tarvitsemalleen erikoislääkärille. Silloin samasta vaivasta aiheutuu turhaan kaksi lääkärikäyntiä, hoitoon pääsy viivästyy ja julkisen sektorin perusterveydenhuollon jonot vain kasvavat.

Kansalaiset ovat valveutuneita

Vuonna 2023 tehtiin 2,75 miljoonaa Kela-korvattua yksityislääkärikäyntiä. Niistä vain alle 10 prosenttia oli yleislääkärikäyntejä. Käytetyimmät erikoislääkäripalvelut olivat silmälääkäreiden, ortopedien, gynekologien, lastenlääkäreiden sekä korva-, nenä- ja kurkkulääkäreiden palvelut. Kutakin palvelua käytettiin viime vuonna yli 200 000 kertaa.

Lausuntomateriaaliin sisältyvä esitys yleislääkärin portinvartijuudesta aliarvioi kansalaisten kykyä päättää siitä, onko heillä tarve käydä erikoislääkärin vastaanotolla vai ei. Nykyisin kansalaiset ovat huomattavan valveutuneita ja pääsääntöisesti tietävät, minkä erikoisalan ammattilaisen hoitoon on tarve hakeutua.

Eriarvoisuus lisääntyy

On melko epätodennäköistä, että yksityisen terveystakuutuksen ottaneet tarvitessaan erikoislääkärin hoitoa hakeutuisivat yleislääkärille vain saadakseen lähetteen. Vaikka he silloin menettävät Kela-korvauksen, ei heidän omavastuuosuutensa hoidosta kasva, koska vakuutus kattaa pois jäävän Kela-korvauksen osuuden. Vakuutusmaksut kylläkin jatkossa nousevat.

Ne, joilla terveystakuutusta ei ole, joutuvat valintatilanteeseen: hakeako lähete yleislääkäriltä vai mennäkö suoraan erikoislääkärille, jonka palveluiden tarve on ilmeinen. Tällöin ne, joilla on ollut mahdollisuus hankkia terveystakuutus, ovat nykyistäkin paremmassa asemassa verrattuna niihin, joilla kyseistä vakuutusta ei ole. On hyvinkin todennäköistä, että yksityisten terveystakuutusten suosio kasvaa entisestään. Koska kaikilla ei ole mahdollisuutta hankkia terveystakuutusta, eriarvoisuus lisääntyy.

LPY ihmettelee, millä perusteella portinvartijuudesta vapautetut alat, silmä- ja naistentaudit, on valittu. Eivätkö esimerkiksi sairast lapset ja virtsatievaivoista kärsivät miehet ole heikommassa asemassa oikean hoidon saatavuuden osalta, jos sairausvakuutuslain muutos toteutetaan esitetyllä tavalla? Kun silmä- ja naistentaudit on vapautettu portinvartijuudesta, myönnetäänkö samalla, että julkinen sektori ei ole pystynyt eikä pysty jatkossakaan tarjoamaan perustasolla näitä erikoislääkäripalveluita?

Yhdistys muistuttaa, että avohoidon erikoislääkäripalveluita on varsin rajallisesti tarjolla julkisen sektorin perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidon hoitojonot ovat jo nyt ylipitkiä. LPY ei pidä tarkoituksenmukaisena rajata mahdollisuutta saada Kela-korvaus erikoislääkärikäynneistä.

Diagnostiikkapalvelut korvattavuuden piiriin

LPY:n mielestä diagnostiikkapalveluiden (laboratorio- ja kuvantamispalvelut) poistaminen sairausvakuutuksen korvattavuuden piiristä vuoden 2023 alusta oli virhe. Laboratoriotutkimukset ovat usein välttämättömiä laadukkaan hoidon tukena, erityisesti konservatiivisilla aloilla. Kuvantamistutkimukset ovat elimellinen osa oikean hoidon määrittämistä ja toteuttamista lähes kaikilla erikoisaloilla. Yksityisellä sektorilla tuotetut kuvantamistutkimukset vähentävät julkisen terveydenhuollon päivystysten ruuhkaa ja painetta julkisella sektorilla muutoinkin.

Yhdistys esittää, että diagnostiikkapalvelut palautetaan Kela-korvausten piiriin valmisteltavassa uudessa korvausmallissa.

Lääkärin läheteellä fysioterapiakäynneille

Esitys fysioterapiakäyntien korvaamisesta ilman lääkärin lähetettä ja tällöin käyntimäärän rajaamisesta neljään on tarkoituksenmukainen uudistus. Jos lääkäri on arvioinut fysikaalisen hoidon tarpeen tätä suuremmaksi, tulisi myös lisähoitojen olla korvattavia.

LPY esittää, että potilaalla on oikeus saada Kela-korvaus kaikista lääkärin läheteellä toteutetuista fysikaalisista hoidoista.

Huomioita uuden korvausmallin valmisteluun

LPY:n näkemyksen mukaan sote-uudistus mahdollistaa terveystalouden rahoitusjärjestelmän arvioinnin kokonaisuutena. Terveystalouden rahoitusta pitää uudistaa siten, että se on kestäväällä pohjalla ja tukee sote-uudistuksen keskeisten tavoitteiden saavuttamista myös tulevaisuudessa.

Yhdistys esittää, että uuden Kela-korvausmallin valmistelutyön yhteydessä selvitetään, voidaanko lakisääteisestä sairausvakuutuksesta tehdä todellinen vakuutus, esimerkiksi perustason sairaanhoidon osalta.

Uudistetun rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain perusteella potilas saa ulkomailta hakemastaan sairaanhoidosta lähes täyden korvauksen myös silloin, kun palveluntuottaja on yksityinen toimija. Potilaan omavastuu on tällöin hänen kotikuntansa hyvinvointialueen asiakasmaksun suuruinen. LPY:n mielestä kansalaisen pitäisi saada myös Suomessa hankitusta yksityisestä sairaanhoidosta korvaus vastaavin perustein kuin ulkomailta haetusta hoidosta.

LPY esittää, että sosiaali- ja terveysministeriö ottaa sidosryhmät, myös yksityisiä palveluntuottajia edustavat, mukaan uuden Kela-korvausmallin valmisteluun jo alkuvaiheessa.

Lausunnon yhteenveto

LPY esittää seuraavia muutoksia lausunnolla olevaan lakiesitykseen:

1. Erikoislääkärikäyntien Kela-korvausta ei sidota yleislääkärin läheteeseen
2. Diagnostiikkapalvelut palautetaan korvattavuuden piiriin uudessa korvausmallissa
3. Lääkärin läheteellä toteutetut fysikaaliset hoidot korvataan ilman käyntimäärärajoitusta
4. Kela-korvauksiin vuosittain varattavaa rahoitusta lisätään merkittävästi

5. Yksityisen sektorin edustajat otetaan mukaan uuden Kela-korvausmallin valmisteluun

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen

toiminnanjohtaja

Partanen Ismo
Lääkäripalveluyritykset ry